

**Yeniden radyo istasyonları kurulmasına dair kanun
lâyihası ve Nafia ve Bütçe Encümenleri
mazbataları (1/341)**

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Kararlar Müdürlüğü

Sayı : 71 - 240, 3/1452, 6/2452

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Yeniden radyo istasyonları kurulmasına dair hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 7 . IX . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesıyla birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

**Yeni radyo istasyonları kurulması hakkında kanun projesi mucip sebepler
lâyihası**

Memleketimizin yegâne sesi olan Ankara Radyosu, bugün, 60 kilovat takatında çalışan ve icabında 120 kilovat takata kadar çıkabilecek kudrette inşa edilmiş bulunan bir istasyondur ve uzun dalga 1648 metre, kısa dalga 19,74 ile 31,70 metrede olmak üzere üç dalga üzerinden neşriyat yapmaktadır.

Uzun dalga 1648 metre üzerinden yapılan neşriyat, yurdumuz içindir türk sesini ve türk görüşünü yabancı memleketlere ulaştırmakta ise kısa dalga 19,74 ve 31,70 bandlarından istifade edilmektedir.

Halbuki, Ankara radyosunun uzun dalga üzerinden yaptığı neşriyat, yurdumuzun bazı kısımlarında pekaz ve fena bir şekilde duyulmakta ve bazı kısımlarında ise hiç dinlenmemektedir Kısa dalgalı postamızın takatı ise 20 kilovattan ibaret bulunduğundan dünyanın bazı yerlerinde Türk sesinin duyulma şartları istediğimiz mükemmeliyette değildir. Hele gündüzleri kısa ve uzun dalgalı postalarımızın duyulma şartları, gerek vasıf, gerekse mesafe bakımından mühim nispette fenadır.

İşte bu mahzurları önlemek ve yurdun neresinde ikamet ederse etsin halkımızın radyo dinlemesini ve dünya gidişinden haberdar olmasını sağlayacak imkânları hazırlamak üzere uzun müddetden beri tetkikler ve hazırlıklar yapılmakta idi. Bu kerre Amerika'dan uzun ve orta dalga üzerinden neşriyat yapabilecek istasyonlar satın alma imkânları elde edilince böyle bir teşebbüs ne miktar bir tahsisatla başarılabileceği hesaplandı ve işin ehemmiyeti muvacehesinde gerek tahsisatın gerekse kanuni salâhiyetlerin istihsalini sağlayacak kanuni hükümlerin yüksek huzurunuzda takdimi düşünüldü.

Bu kanunla istenilen tahsisat 5 500 000 (beş milyon beş yüz bin) liradan ibarettir; bu tahsiat ile üç adet 50 şer kilovatlık orta dalga radyo istasyonu ve bir adet 100 kilovatlık kısa dalga radyo istasyonu satın alınabilmesi, bunlar için başlıca sekiz adet bina inşa edilebilmesi ve bu binalar için gerekli arsaların istimlak olunabilmesi, lüzumlu yabancı radyo mütehassıslarının getirilebilmesi ve gerek mübaya, gerekse inşaat sırasında ve hattâ ilk tecrübe işletmeleri esnasında istihdamı lâzım

gelecek olan memur, müstahdem, mütehassis, usta gibi personelin maaşları, ücretleri, harerrahları, tazminatları ve diğer her türlü masrafları ödenebilmesi temin olunacaktır. Gerek yeniden kurulacak radyo istasyonlarının inşası, gerekse mevcut radyo istasyonunun tevsi ve ıslahı ile ilgili her türlü proje ve tafsilât resimleriyle mukavemet hesapları ve keşif evrakı ve şartnamelerin tanzim ve ihzarına müteallik biçümle işlerin Nafia Vekâleti ile Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü tarafından müştereken yapılması projenin 2 nci maddesiyle teklif olunmaktadır. Bu istisnai hükümden maksat, binaların içine konacak tesisatın hususiyetiyle mütenasip projelerin ihzarını teminden ibarettir. Çünkü gayet hassas makinelerden müteşekkil olan bir radyo istasyonu, inşasında bulunabilecek pek küçük bir kusur yüzünden işleyemez bir hale gelebilir; halbuki bu kabil inşaatta, her gün yeni terakkiler kaydolunmakta ve bunlar ekseriyetle ancak radyo işleriyle doğrudan doğruya ilgili kimseler tarafından takip edilmektedir. Bu itibarla radyo istasyonlarıyla alakalı her türlü fennî proje ve evrakın Nafia Vekâleti ile Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü tarafından müştereken ihzarı halinde bu mahzurlar asgariye inecektir.

Yurdumuzda yeniden kurulacak olan dört radyo istasyonunun istilzam ettiği masraf, 5 000 000 lira olarak hesaplanmakta ise de, bu katî bir rakam olmadığından bunda % 10 - 20 bir eksik veya fazla payının bulunması ihtimalinin daima nazarı dikkate alınması zarureti vardır. Çünkü iş o kadar teferruatlı ve şümüllüdür ki, teşebbüsün bütün safhalarının gerektirdiği masrafları şimdiden ve bilhassa bu müstacel şartlar altında hesaplamak imkânsızlığı karşısında bulunmaktadır. Meselâ, bina hacimlerini tamamiyle ve katiyetle tesbit eylemek mümkün olmadığından bu tahminlere havalandırma tesisatı masrafları konmamıştır.

5 500 000 liralık tahsisatın takriben 3 000 000 lirası, inşaat için düşünülmüştür. Fakat bu miktarın takriben 2 000 000 lira tutan üçte ikisini (2/3 ünü), gelecek malî yıla bırakmak mümkündür. Çünkü binalar, Mart 1945 ayında ihale edilebilse, bunların inşaatının ikmali, ancak ve en yakın bir ihtimalle, 1945 malî yılı içinde mümkün olacaktır. Binaenaleyh 5 500 000 liralık tahsisattan bu miktar düşünülecek olursa bu malî yıl için, Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü bütçesine ilâve edilen 3 500 000 liranın teşebbüse girilmesine kâfi geleceği tahmin edilmektedir, bu mülâhaza iledir ki, projenin muvakkat maddesine 3 000 000 lira konulmuştur. Bu miktar tahsisatın konulduğu 115 A sayılı (yeniden kurulacak radyo istasyonları inşaat ve her türlü masraflar) faslının sarf mahalleri hakkında yukarıda kâfi izahatta bulunulmuştur.

Nafia Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Nafia Encümeni
Karar No. 15
Esas No. 1/341

11 .IX. 1944

Yüksek Reisliğe

Yeniden radyo istasyonları kurulmasına dair hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başvekâletin 6/2452 numaralı tezkeresiyle sunulup Encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası ve mucip sebepleri mazbatası Nafia Vekili ve Basın ve Yayın Umum Müdürü huzuriyle okundu ve müzakere edildi.

Esbabı mucibe raporunun mütalâasından ve Matbuat Umum Müdürünün verdiği şifahi izahattan halen mevcut radyo yayımından memleketin her tarafında istifade edilemediği anla-

şılmış ve radyonun gerek meslek ve gerekse marifet bilgilerinde en büyük yayım vasıtaları olduğu bu devirde arzedilen noksanlığın biran evvel izalesi için yeniden üç radyo merkezi inşasına tesis ve Ankara radyosunun esaslı surette tevsi, tadil ve ıslahı lüzumuna kanaat hâsıl edilerek kanun lâyihası esas itibarıyla Encümenimize mütefikan kabul edilmiştir.

Maddelerin müzakeresine geçilerek:

Birinci tahsisat maddesi tadilen kabul edilmiştir.

İkinci maddede bu işleri ikiye ayırarak ilk

inşaat kısmının 3611 sayılı kanun ahkâmına tev-
fikân Nafia Vekâletince yapılması tensip ve
madde o tarzda tadil edilmiştir.

İkinci tesisat kısmı radyo idaresinin ihtisası
dahilinde olduğu cihetle Basın ve Yayın Umum
Müdürlüğüne yapılması lüzumu kabul edilmiş-
tir.

Şu kadar ki: Bilhassa bu tesisatın ihtisas işi
olduğu ve cihan harbi dolayısıyla tedarik ve
kurulmasındaki müşkülât nazarı itibara alın-
arak tesisat kısmının 2490 sayılı Arttırma ve
Eksiltme Kanunundan istisna edilerek tanınmış
firmalardan iştirak edebileceklerden alınacak
tekliflere göre temini kabil olabileceği anlaşılmış
ve bu maksatla üçüncü madde ilâve edil-
miştir.

Hükümetin muvakkat maddesiyle diğer mad-
deleri aynen kabul edilmiştir. Kanun lâiyhasının

müzakeresi esnasında memlekette yurt ihtiyacı-
na uygun ve ucuz radyo alma makinelerinin
teksiri ile halkın bahusus elektrik tenvirat ve
kuvvetine malik olmıyan şehir ve köylerin, rad-
yo yayımından istifadesini temin zaruretine de
temas edilerek bu hususun da biran evvel halli
Hükümetten temenniye şayan görülmüştür.

Bermucibi havale Bütçe Encümenine tevdi
buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunuldu.

Nafia En. Reisi	Bu. M. M.	Kâtip
Eskişehir	İsparta	İsparta
İ. Arukan	K. Aydar	K. Aydar
Ankara	Edirne	Erzincan
A. Baytın	E. Demirel	A. S. İlter
Kayseri	Konya	Malatya
M. Taner	F. Gökmen	M. Ş. Özpazarbaşı
Maras		Urfa
H. R. Tankut		R. Soyler

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe Encümeni

Mazbata No. 139

Esas No. 1/341

13. IX. 1944

Yüksek Reisliğe

Yeniden radyo istasyonları kurulmasına
dair olup Başvekâletin 6/2452 sayılı tezkere-
siyle Yüksek Meclise sunulan kanun lâiyhası
Nafia Encümeni mazbatasıyla birlikte Encü-
menimize tevdi buyurulmakla Basın ve Yayın
Umum müdür muavini ile Maliye Vekâleti na-
mma Bütçe ve Malî Kontrol Umum Müdür
muavini hazır oldukları halde tetkik ve müza-
kere olundu.

Ankara radyo merkezinin uzun dalga üze-
rinden yapılan ve memleketimize mahsus olan
yayımlarını memleketimizin bazı kısımları iyi
dinlemiyor ve bazı kısımlarında ise hiç işidi-
lemiyor.

Türk sesini yabancı memleketlerde duyurma-
ğa mahsus olan kısa dalgalı postanın takatı
da 20 kilovat olduğundan bu dalga üzerinden
yapılan söz ve ses yayımlarının bazı memleket-
lerde duyulma şartları da istenilen mükemmeli-
yette değildir.

Lâyiha, bu mahzurları ortadan kaldırmak
üzere ve yurdumuzun bazı yerlerinde yeniden
50 şer kilovatlık üç tane orta dalga ve bir

tane 100 kilovatlık kısa dalga istasyonunun te-
sisini teminen 5,5 milyon liraya kadar gelecek
yıllara geçici taahhütlerde bulunmağa salâhi-
yet ve 1944 malî yılı için 1,5 milyon liralık
tahsisat verilmesi maksadıyla tanzim olun-
muştur.

Encümenimizde geçen müzakerelerden ve
verilen izahlardan: Bu istasyonları verebilecek
olan memleketlerden, şarp dolayısıyla Hükü-
metlerince konmuş tazyitlerin kaldırılmış bu-
lunmasından dolayı bu istasyonları temin ve te-
darik mümkün olabileceği, ancak lâiyhada tes-
bit edilen 5,5 milyon liranın katî olmayan tah-
minî bir hesaba göre tanzim edilmiş bulunduğu
ve istenilen tahsisatın varidat fazlasıyla karşı-
lanacağı anlaşılmış ve lâyiha Encümenimizde
de esas itibariyle muvafık görülerek Nafia En-
cümenince hazırlanan metin üzerinden müza-
kere edilmiş ve aşağıdaki değişikliklerle kabul
edilmiştir.

Birinci madde, Nafia Encümeninin Ankara
istasyonunda esaslı surette tadil ve ıslâhına mâ-
tuf fıkrasıyla Hükümet lâiyhasının birinci mad-

desi birleştirilmek suretiyle tanzim olunmuştur.

İkinci ve üçüncü maddeler, Nafia Encümenince tesbit edilen şekilde aynen kabul edilmiştir.

Hükümet lâyihasında mevcut muvakkat madde, birinci maddenin yeni şekline göre kaleme alınmış ve birinci muvakkat madde olarak yazılmıştır.

Nafia Encümeninin birinci maddesindeki son fıkranın, verilecek tahsisatın sarf mahallini göstermesi itibarıyla Muvazenei Umumiye Kanununun (R) cetveline ilâvesini istilzam ettiğinden ikinci muvakkat madde ile bu husus temin edilmiştir.

Bu lâyiha dolayısıyla Encümenimizde geçen müzakerelerde gelecek yıllara geçici taahhüt salâhiyeti verilmesi istenilen 5,5 milyon liranın katı teklifler alınmamış olunmasından dolayı tahmini hesaplara müstenit olduğu ve bilhassa bu miktara soğutma tesislerine ait bedel ve masrafların dâhil edilmemiş bulunduğu, 1944 yılı için teklif olunan 1,5 milyon liralık fevkalâde tahsisatın da bugünkü tahsilât vaziyeti nazarı itibare alınarak tesbit edilmiş bulunduğu ve yeniden yapılacak istasyonların takatlerine göre memleketimizin, bilhassa gündüzleri, bazı kısımlarının yine neşriyatı alamıyacağı ve muhtelif memleketlerin radyo istasyon takatlarını bugünkü harp dolayısıyla istedikleri kadar

arttırabildikleri için bu yeni istasyonlar neşriyatında bazı teşevvüşler ihtimali mevcut bulunduğu, ancak bu vaziyetlerin teknik bakımdan tadil ve islâhı mümkün olabileceği anlaşılmıştır.

Encümenimiz, bu lâyiha dolayısıyla de radyo yayınlarında memleketimizin kültür ihtiyaçlarına hakikî bir surette cevap verebilecek ıslah ve tekemmüller yapılması ve bilhassa Türkçe yayınlara ses ve telaffüz bakımlarından daha çok ilgi gösterilmesi, radyo alıcı, ucuz ve memleketimizin şartlarına uygun, aletler tedarikinin temini, işletme elâmanlarının yetiştirilmesi hususundaki temennilerini tekrarlamıştır.

Yukarıda arz edilen esaslar dairesinde yeniden hazırlanan kanun lâyihası müstacelen müzakere edilmek dileği ile Umumî Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis V.	Bu M. M.	Kâtip
Kastamonu	Edirne	İstanbul
T. Coşkan	M. N. Gündüzalp	F. Öymen
Antalya	Balıkesir	Çanakkale
N. E. Sumer	S. Örgüçevren	S. T. Arsal
Giresun	İsparta	Manias
M. Akkaya	M. Karaağaç	F. Kurdoğlu
Rize	Tokad	Trabzon
T. B. Balta	H. N. Keşmir	M. S. Anamur
	Zonguldak	
	H. A. Kuyucak	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Yeniden radyo istasyonları kurulmasına dair kanun lâyihası

MADDE 1. — Yeniden kurulacak radyo istasyonları için 5 500 000 liraya kadar 1944 - 1946 yıllarına geçici taahhütlere girişmeğe Başvekil mezundur.

NAFIA ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Yeniden radyo istasyonları kurulmasına dair kanun lâyihası

MADDE 1. — İcra Vekilleri Heyetince kararlaştırılacak yerlerde yeniden kurulacak radyo istasyonları inşa ve tesisi ve mevcut istasyonun esaslı tevsi ve tadil ve islâhı için 1945 ve 1946 malî yıllarına geçici taahhütlere girişmek ve her senenin tediyatı o sene bütçesine konmak üzere 5 500 000 (beş milyon beş yüz bin) liraya kadar sarfiyat icrasına Başvekil mezuniyet verilmiştir.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Yeniden radyo istasyonları kurulmasına dair kanun lâyihası

MADDE 1. — İcra Vekilleri Heyetince kararlaştırılacak yerlerde yeniden kurulacak radyo istasyonları inşası, tesisi ve mevcut istasyonun esaslı tevsi, tadil ve islâhı için 5 500 000 liraya kadar 1945 ve 1946 yıllarına geçici taahhütlere girişmeğe Başvekil mezundur.

Hü.

MADDE 2. — 1 nci madde de gösterilen işlere ait proje ve tafsilât resimleriyle mukavemet hesapları ve keşif evrakı ve şartnameler Nafia Vekâletiyle Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü tarafından müştereken hazırlanır.

MUVAKKAT MADDE —
1944 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü kısmında « yeniden kurulacak radyo istasyonları inşaat ve her türlü masrafları » adıyla açılan (115 A) fasla 1 500 000 lira fevkalâde tahsisat konulmuş ve bu fasıl, mezkûr kanuna bağlı (E) işaretli cetvelin Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü kısmına ilâve edilmiştir.

Na. E.

Bu işlere ait projelerin tanzimine ait masraflarla inşaat ve tesisatın murakabesi ve tecrübe işletmelerinde çalıştırılacak mütehassıs, memur veya müstahdemlerin maaş ve ücretleri ve her türlü masrafları bu tahsisattan ödenir.

MADDE 2. — Birinci madde de yazılı işlerden bina inşaat ve tesisatına ait kısmı ve tahsisatı ve taahhüde girişmek salâhiyeti İcra Vekilleri Heyeti kararıyle Nafia Vekilliğine devredilir. Ancak bu işlere ait proje ve tafsilât resimleriyle keşif evrakı ve her nevi şartnameleri ve kabul muameleleri Nafia Vekilliği ve Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü tarafından müştereken yapılır.

MADDE 3. — Bu işlere ait teknik tesisat 2490 sayılı Arttırma ve Eksiltme ve İhale Kanunu ve tadilleri hükümlerine tâbi değildir.

MUVAKKAT MADDE — Hükümetin muvakkat maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. E.

MADDE 2. — Nafia Encümeninin ikinci maddesi aynen

MADDE 3. — Nafia Encümeninin üçüncü maddesi aynen

MUVAKKAT MADDE 1. —
1944 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü kısmında (Yeniden kurulacak radyo istasyonları inşası, tesisi ve mevcut istasyonun esaslı tevsi, tadil ve ıslahı her türlü masrafları) adı ile yeniden açılan 115/A faslına birinci madde ile taahhüde girişilecek işler için 1 500 000 lira fevkalâde tahsisat konulmuş ve bu fasıl ad geçen kanuna bağlı (E) işaretli cetvelin Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü kısmına ilâve edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 2. —
Birinci muvakkat madde ile yeniden açılmış olan 115/2

Hü.

Na. E.

B. E.

faslına ait olmak üzere 1944 yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı (R) işaretli cetvelin Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü kısmına aşağıdaki formül ilâve edilmiştir.

(115/A : Yeniden kurulacak radyo istasyonları inşası, tesisi ve mevcut istasyonun esaslı tevsi, tadil ve ıslahı her türlü masrafları «bu işlere ait projelerin tanzimine, inşaat ve tesatın murakabesine, tecrübe işletmelerine mütaallik her türlü masraflarla bu hususta istihdam edileceklerin ücret ve her türlü masrafları bu tertipten verilir.»).

MADDE 4. — Nafra Encümeninin dördüncü maddesi aynen.

MADDE 5. — Hükümetin dördüncü maddesi aynen.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

MADDE 4. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

MADDE 4. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

MADDE 5. — Hükümetin dördüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Baş V. ve	
Ha. V. V.	Ad. V.
Ş. Saracoğlu	
M. M. V.	Da. V.
A. R. Artunkal	Hilmi Uran
Ha. V.	Ma. V.
	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.
	Sırrı Day
İk. V.	S. İ. M. V.
	Dr. H. Alataş
G. İ. V.	Zr. V.
Avad H. Ürgüblü	Ş. R. Hatipoğlu
Mü. V.	Ti. V.
A. F. Cebesoy	C. S. Siren